

Stanisław i Aneta Karszyń

101 PUŁAPEK JĘZYKA NIEMIECKIEGO

Przemyśl 2002

Przedmowa

Choć w obliczu olbrzymiej ilości publikacji związanych z nauką języka niemieckiego można dostać materiały poruszające praktycznie każdy problem tego języka, to jednak bardzo trudno będzie nam znaleźć na polskim rynku wydawniczym pozycję podobną do tej.

„101 pułapek językowych” jest publikacją, która z pewnością zainteresuje nie tylko nauczycieli, ale będzie pomocna dla wszystkich, pragnących dogłębniej poznać „tajemnice” języka Goethego i Schillera.

Jak powszechnie wiadomo język niemiecki ze względu na rozbudowaną i skomplikowaną strukturę gramatyczną jest językiem bardzo trudnym do opanowania i każdy kto pragnie poznać go lepiej, musi spędzić niezliczoną ilość godzin, zagłębiając się w fachową literaturę. Nie oznacza to jednak, że publikacja niniejsza przeznaczona jest jedynie dla wąskiego grona odbiorców, chociaż zdaniem autorów jej adresatami będą przede wszystkim nauczyciele chcący „doszlifować” swoją wiedzę o języku.

Istotne informacje znajdują tutaj nie tylko osoby pracujące z młodzieżą przygotowującą się do egzaminów maturalnych i wstępnych na studia, ale również będzie ona pomocna dla nauczycieli gimnazjów czy nawet szkół podstawowych, gdyż znajdziemy w niej również informacje o tych aspektach języka niemieckiego, które poruszane są często już na bardzo wczesnym etapie nauki. Pewne zagadnienia mogą być również ważne dla osób zajmujących się tłumaczeniami i pozwolą z pewnością uniknąć wielu rażących błędów.

Publikacja niniejsza składa się z trzech części. W rozdziale pierwszym zaprezentowana została problematyka związana z gramatyką języka niemieckiego. Znajdziemy tu zarówno aspekty językowe, z którymi spotykamy się przy codziennym używaniu języka niemieckiego, jak również takie, na które natrafiamy sporadycznie.

Rozdział drugi poświęcony został zasadom pisowni, a w obliczu reformy jest on niezmiernie istotny.

Rozdział trzeci będzie z pewnością interesujący dla osób zajmujących się tłumaczeniami, gdyż przedstawia różnice znaczeniowe (i nie tylko) pomiędzy wybranymi grupami wyrazów.

Ponieważ każda książka jest „rodzajem dialogu pomiędzy czytelnikiem i autorem”, wypada w kilku słowach przedstawić się czytelnikom. Autorzy niniejszej publikacji są nauczycielami języka niemieckiego, pracującymi aktualnie w szkołach na terenie Przemysłu. Poza pracą zawodową w szkole zajmują się również tłumaczeniami pisemnymi i symultanicznymi dla firm i towarzystw oraz są autorami innych publikacji z zakresu języka niemieckiego i problematyki oświatowej, zamieszczanych m.in. w internetowych serwisach edukacyjnych, z którymi systematycznie współpracują.

Kończąc to krótkie wprowadzenie, wyrażamy nadzieję, że „101 pułapek języka niemieckiego” będzie interesującą lekturą i praktyczną pomocą w zgłębianiu tajemnic tego pięknego języka.

Autorzy

SPIS TREŚCI

Przedmowa	2
I.GRAMATYKA	6
1.1 Co wybrać „alleine” czy „allein”?	6
1.2 Poprawnie czy nie : „Ich werde allein die Aufgabe lösen müssen“ ?	6
1.3 Co wybrać : „Ich brauche den Satz aufzuschreiben“ czy „Ich brauche den Satz aufschreiben“ ?	6
1.4. „Als” i co dalej ?	7
1.5 „Der Soldat wurde durch einen Schuß getroffen“ - czy aby na pewno?	7
1.6. „Ich habe gerade ein Cola getrunken“ - a nie „eine Cola“ ?	8
1.7 Tworzenie strony biernej nie tylko z „werden”	8
1.8 Czy „heißen” może znaczyć jeszcze coś innego?	8
1.9 „Brauchen” nie zawsze wymaga „zu”	8
1.10 Dodatkowe –e w trybie rozkazującym.	9
1.11 Tryb rozkazujący - inaczej.	9
1.12 „Niemand“ nieodmienne...?	9
1.13 Ach, te zdrobnienia !	10
1.14 Kiedy nie odmieniamy przymiotników w roli przydawki ?	11
1.15 Zaimki dzierżawcze inaczej.	11
1.16 Kiedy używamy imion własnych z rodzajnikiem ?	11
1.17 Odmiana czasowników w czasie teraźniejszym nie taka prosta !	11
1.18 Czy zawsze musi być podmiot?	12
1.19 Stawianie bezokolicznika bez „zu” po „haben” i nie tylko !	12
1.20 Czy „müssen” znaczy zawsze „musieć”?	12
1.21 Wyrażanie przeszłości za pomocą czasu Präsens?	14
1.22 Czy można stosować Perfekt do wyrażania przyszłości ?	14
1.23 Po „gehen” i „bleiben” stawiamu bezokolicznik poprzedzony partykułą „zu” ?	14
1.24 „Komm du zu mir!” –Czy nie dziwne?	15
1.25 „Ich habe das Brett durchgebohrt” czy „Ich habe das Brett durchbohrt” ?	15
1.26 Tworzenie form żeńskich nie takie proste !	16
1.27 Niezwykła odmiana „Jesus Christus” !	17
1.28 „Man” i „frau”.	17
1.29 „Weil” i szyk prosty?	18
1.30 „Trüb” czy „trübe” ?	18
1.31 Odmiana liczebników głównych.	18
1.32 Odmiana rzeczowników oznaczających ilość lub miarę.	19
1.33 Miejsce „bitte” w zdaniu.	19
1.34 Miejsce w zdaniu rzeczowników w stosunku do orzecznika.	19
1.35 Zdania przyzwalające inaczej.	19
1.36 Interfiks łączący –s-	20
1.37 „Der Hund hat mir” czy „mich in die Hand gebissen”?	20
1.38 Dwa razy dopełniacz.	21
1.39 Nie wszędzie przysłówki zaimkowe !	21
1.40 Liczebnik ein- nie zawsze zgodny z rodzajem rzeczownika.	21
1.41 „Besser wie heute....”?	22
II.PISOWNIA	23
2.1.Użycie przecinka, a „also”	23
2.2.Pisownia nazw ulic.	23
2.3. „Mir geht’s gut” czy „Mir gehts gut” ?	23

2.4 „Ein viertel Kilo“ czy może „ein Viertelkilo“ ?	24
2.5 „Beim sauber Machen“ czy „beim Saubermachen“ ?	24
2.6 „Die Mickiewiczausgabe“ czy może „die Mickiewicz- Ausgabe“ ?	24
2.7 Listy..., ach te listy !	24
2.8 „Abends“ czy „abends“ ?	25
2.9 „Ein bisschen“ czy może „ein Bisschen“ ?	25
2.10 Czy można pisać przymiotniki dużą literą ?	25
2.11 Ach ten stopień najwyższy !	26
2.12 „Ein durcheinander“ czy „ein Durcheinander“ ?	26
2.13 Czy zawsze na końcu zdania oznajmującego stawiamy kropkę ?	27
2.14 Użycie przecinka pomiędzy przymiotnikami	27
2.15 „Und” i ten przecinek !	27
2.16 Użycie przecinka w konstrukcjach bezokolicznikowych	28
2.17 Czy zawsze na końcu zdania rozkazującego postawimy wykrzyknik?	28
2.18 „Amen” piszemy dużą czy małą literą?	28
2.19 „Eh” czy „eh“ ?	28
2.20 „Extra” z przymiotnikiem piszemy łącznie czy oddzielnie?	29
2.21 „Sobald” czy „so bald” ?	29
2.22 „Soviel” czy „so viel” ?	29
2.23 „Der Tip” już nie „der Tip“	29
III. WYRAZY BLISKOZNACZNE	31
3.1. Co wybrać: „abgewöhnen” czy „entwöhnen” ?	31
3.2. Co wybrać „montags” czy „am Montag” ?	31
3.3. Co wybrać „gesinnt” czy „gesonnen” ?	31
3.4. Co wybrać: „gespenstig” czy „gespenstisch” ?	31
3.5 „Abnorm”, „abnormal”, „anomal” czy „anormal” ?	32
3.6 „Achten” i „beachten“	32
3.7 „Altväterisch” i „altväterlich“	32
3.8 Czy forma „andererseits” jest poprawna ?	32
3.9 „Apartment” czy „Appartement”?	33
3.10 „Bayerisch”, „bayrisch” czy „bairisch”?	33
3.11 Czy jest jakaś różnica pomiędzy „bedeutend” i „bedeutsam” ?	33
3.12 „Begegnen” czy „treffen” ?	33
3.13 „Berichten jemanden” czy „berichten jemandem” ?	34
3.14 Co wybrać : „behindern”, „hindern” czy „verhindern”?	34
3.15 Czy „beleuchten” znaczy to samo co „erleuchten”?	34
3.16 Jaka jest różnica pomiędzy: „benutzen”, „gebrauchen” i „verwenden”?	35
3.17 „Zweifeln” czy „bezweifeln” ?	35
3.18 „Deinetwegen” - i wszystko przez ciebie !	35
3.19 Czy „derer” i „deren” to to samo?	36
3.20 „Deutschsprachig” i „deutschsprachlich“	36
3.21 „Dursten” i „dürsten“	37
3.22 „Erfordern” i „fordern“	37
3.23 „Fassbar” i „fasslich“	37
3.24 „Gesitig” i „geistlich“	37
3.25 „Landmann” czy „Landsmann” ?	38
3.26 „Langweile” czy „Langeweile” ?	38
3.27 „Miene” i „Mine”	38
3.28 „Numerale” i „N Numerus”	39
3.29 „Ostern ist...” czy „Ostern sind ...” ?	39

3.30 „Personal” i „personell”	39
3.31 „Rational” i „rationell”	40
3.32 „Regelmäßig” i „regelmäßig”	40
3.33 „Schreck” i „Schrecken”	40
3.34 „Unvergleichbar” i „unvergleichlich”	40
3.35 „Wie alt bist du?” – inaczej!	41
3.37 Ach, te powody!	41
IV. BIBLIOGRAFIA:	42

I.GRAMATYKA

1.1 Co wybrać „alleine” czy „allein”?

Obydwie formy są poprawne, przy czym „allein” stosowane jest oficjalnie, natomiast w mowie potocznej używane jest często „alleine”.

Jeśli „allein” pełni funkcję spójnika: „aber” lub „jedoch”, to wówczas powinno być oddzielone przecinkiem np.: „*Die Botschaft hör ich wohl, allein fehlt mir der Glaube*” (Goethe, Faust I)

W połączeniu z czasownikiem lub imiesłowem słówko „allein” piszemy zawsze oddzielnie, Np.: *allein reisen, die allein erziehende Mutter.*

1.2 Poprawnie czy nie : „Ich werde allein die Aufgabe lösen müssen“ ?

Aż nader często można spotkać w różnego rodzaju repetytoriach zdania z użyciem czasowników modalnych w czasie przyszłym Futur I. I na pozór nic w tym dziwnego nie byłoby, gdyby nie fakt, że czasowniki modalne w języku niemieckim nie mogą występować w czasie przyszłym, gdyż jest to konstrukcja błędna. Czasowniki modalne są tzw. czasownikami ułomnymi i nie można od nich tworzyć niektórych form gramatycznych. Tak więc poprawna forma tego zdania brzmi : *Ich muss allein die Aufgabe lösen.*

1.3 Co wybrać : „Ich brauche den Satz aufzuschreiben“ czy „Ich brauche den Satz aufschreiben“ ?

Każdy maturzysta chcący zdawać maturę z języka niemieckiego potrafi wymienić z jakimi czasownikami możemy w zdaniu użyć bezokolicznik bez „zu”, a po jakich konstrukcjach musimy poprzedzić czasownik występujący w bezokoliczniku partykułą „zu”. Poza oczywistymi przypadkami, o których możemy przeczytać w każdej podręcznej gramatyce języka niemieckiego jest jeszcze kilka ciekawostek.

Po czasowniku *brauchen* możemy postawić bezokolicznik zarówno z partykułą „zu” jak i bez niej, z tą różnicą, że „zu” użyjemy częściej w wypowiedzi w formie pisemnej, a konstrukcję bez „zu” spotkamy w języku mówionym.

Podobnie jest w przypadku czasownika *helfen*, po którym bezokolicznik również może występować z „zu” i bez „zu”. Tutaj jednak o tym czy postawimy „zu” czy nie, decyduje najprościej mówiąc „skomplikowość” zdania. Jeśli budujemy proste zdanie oznajmujące składające się z niewielu części, to wówczas powiemy *Ich helfe der Mutter kochen.*

Jeśli zdanie będzie jednak dosyć rozbudowane to użyjemy partykuły „zu” i oddzielimy na dodatek konstrukcję bezokolicznikową przecinkiem np: *Ich helfe heute der Mutter, nach der in meinem Zimmer gemachten Ordnung ein köstliches Mittagessen für die ganze Familie vorzubereiten.*

No i jeszcze jeden czasownik, o którym się prawie wcale nie pisze, a po którym zazwyczaj, poza jednym przypadkiem, musimy użyć partykuły „zu”. Chodzi o czasownik „bitten”.

Zazwyczaj powiemy: *Wir bitten euch diese Videokassette mitzubringen*, czyli z „zu”. Ale jeśli jest to bardzo krótkie zdanie o charakterze stanowczej prośby np.: *Bitte die Tür schließen! Bitte nicht stören!*, to wówczas nie stawiamy partykuły „zu”

1.4. „Als” i co dalej ?

Jest rzeczą oczywistą, że po każdym przyimku należy postawić np.: rzeczownik czy zaimek w odpowiednim przypadku. Po *zu* czy po *nach* postawimy rzeczownik zawsze w celowniku, a po *für* czy *ohne* zawsze w bierniku, ale z przyimkiem *als* jest trochę inaczej. Zazwyczaj nie poprzedzamy rzeczowników występujących ze spójnikiem *als* żadnym rodzajnikiem, a więc nie ma problemu z określaniem przypadków, np.:

Er arbeitet als Lehrer.

W zdaniu tym jest oczywiste, że rzeczownik *Lehrer* jest w mianowniku, ale sytuacja się komplikuje w innego rodzaju zdaniu:

Ich kannte diesen Mann als Schüler.

Możemy przetłumaczyć to zdanie na język polski na dwa sposoby: „Znałem tego pana jako uczeń” (tzn. ja byłem uczniem wtedy) lub „Znałem tego pana jako ucznia” (tzn. on był wówczas uczniem). Oczywiście w zależności od intencji mówiącego jest poprawne zarówno pierwsze jak i drugie tłumaczenie.

W języku niemieckim, gdy nie używamy rodzajnika jest ta różnica niezauważalna, ale w przypadku rzeczowników odmiany słabej musimy na to zwrócić uwagę, czyli :

Ich kannte diesen Mann als Student będzie znaczyć: Znałem tego pana jako student – i to ja byłem wtedy studentem, ale w zdaniu:

Ich kannte diesen Mann als Studenten. Znaczenie będzie trochę inne: Znałem tego pana jako studenta – on był wtedy studentem.

1.5 „Der Soldat wurde durch einen Schuß getroffen“ - czy aby na pewno?

Przy tworzeniu strony biernej jest oczywiste, że przyimek *von* stawiamy przed sprawcą czynności np.:

Der Kranke ist von dem Arzt untersucht worden.

Natomiast *durch* przed rzeczownikiem, który oznacza środek, przyrząd lub powód, przez który dokonuje się jakaś czynność, np.:

Das Fußballspiel wird durch das Fernsehen übertragen.

Na pozór wydaje się wybór odpowiedniego przyimka w stronie biernej bardzo prosty, czy jest jednak rzeczywiście tak prosto? Otóż wcale nie ! Spójrzmy na dwa poniższe zdania :

Der Soldat wurde von einem Schuß getroffen.

Der Soldat wurde durch einen Schuß getroffen.

Według przytoczonej wcześniej reguły, drugie zdanie jest poprawne. Ale zdanie pierwsze też nie jest błędne w języku niemieckim. Czasami bowiem wybór odpowiedniego przyimka uzależniony jest sensu użytego czasownika. W zdaniu pierwszym *Der Soldat wurde von einem Schuß getroffen* zaakcentowane jest, że to właśnie kula trafiła żołnierza i nie interesuje nas kto strzelał. Natomiast w zdaniu drugim: *Der Soldat wurde durch einen Schuß getroffen* ważniejsze jest, że ktoś strzelał i zranił (akcentowany jest czasownik) żołnierza pociskiem.

Należy również pamiętać o tym, że o ile w zdaniach musimy wybierać pomiędzy *von* i *durch*, to w konstrukcjach złożonych jedynie z rzeczowników używamy tylko przyimka *durch* np.:

Der König ist vom Diener ermordet worden.

Die Ermordung des Königs durch den Diener.

1.6. „Ich habe gerade ein Cola getrunken“ - a nie „eine Cola“ ?

No właśnie ! Prawie każdy uczeń powie *eine Cola* i wszystko będzie poprawnie, bo rzeczownik *Cola* jest rodzaju żeńskiego, ale mało kto wie, że również rodzajnik *das* przy rzeczowniku *Cola* jest możliwy. Tak więc można powiedzieć: *Ich habe gerade eine Cola getrunken* lub *Ich habe gerade ein Cola getrunken*.

Dodajmy, że *Cola* to skrócona forma zastrzeżonej pełnej nazwy COCA-COLA.

1.7 Tworzenie strony biernej nie tylko z „werden” .

Jest oczywiste, że stronę bierną tworzymy w języku niemieckim za pomocą czasownika posiłkowego *werden*, ale zamiast tworzyć ją w sposób tradycyjny, możemy w niektórych sytuacjach użyć czasownika *bekommen* lub *kriegen* , np.:

Zamiast:

Die Zeitungen wurden mir geschickt.

możemy powiedzieć:

Ich habe die Zeitungen geschickt bekommen.

lub :

Ich habe die Zeitungen geschickt gekriegt.

1.8 Czy „heißen” może znaczyć jeszcze coś innego?

Ich heiße Karl. (Nazywam się Karl)

Das heißt, dass.... (To znaczy, że)

Te znaczenia czasownika *heißen* są znane każdemu, ale warto wspomnieć, że ten czasownik może być również używany jako czasownik posiłkowy, podobnie jak *lassen* i znaczy wówczas „kazać”, np.:

Er hat mich kommen heißen? (On kazał mi przyjść.)

Ich heiße dir die Hausaufgabe machen. (Każę ci robić zadanie domowe)

1.9 „Brauchen” nie zawsze wymaga „zu”.

Ten bardzo często używany czasownik występuje z bezokolicznikiem zazwyczaj z *zu*. I jeśli piszemy oficjalny list lub wypracowanie, to musimy zawsze postawić przed bezokolicznikiem słówko *zu*:

Ich brauche heute meine Eltern anzurufen.

W mowie potocznej możemy również użyć bezokolicznika bez *zu* i będzie to zdanie całkiem poprawne:

Ich brauche heute meine Eltern anrufen.

1.10 Dodatkowe –e w trybie rozkazującym.

Tworząc formę trybu rozkazującego w 2 os. l.p. w większości przypadków możemy, musimy lub nie wolno nam dodać dodatkowej litery –e. Przypomnijmy najważniejsze reguły:

Dodatkowe –e dodajemy obowiązkowo jeśli:

- temat czasownika kończy się na –ig:

entschuldigen - *Entschuldige!* a nie *Entschuldig!*

- temat czasownika kończy się na :–d, –t, –ffn, –tm :

atmen – *Atme !*

reden – *Rede !*

öffnen – *Öffne !*

- bezokolicznik czasownika zakończony jest na –eln, –ern:

schütteln – *Schüttle !*

kichern – *Kichere nicht !*

Nie wolno dodać dodatkowej litery –e jeśli:

- zmienia się samogłoska rdzenna „e” na „i” :

geben – *Gib!* a nie *Gibe!*

Ale od tej reguły jest jeden wyjątek, a mianowicie czasownik *sehen*.

Zazwyczaj tryb rozkazujący ”Zobacz!” brzmi w języku niemieckim:

Sieh!

Forma *Siehe!* będzie również poprawna, ale jedynie jako forma odsyłacza w tekście naukowym.

W większości czasowników regularnych możemy, ale nie musimy dodawać dodatkowej litery –e, np.:

Mach die Aufgabe! lub *Mache die Aufgabe!*

1.11 Tryb rozkazujący - inaczej.

Tak jak w języku polskim, również w języku niemieckim różnego rodzaju prośby, rozkazy czy wezwania możemy formułować za pomocą różnych konstrukcji. Jedną z takich możliwości jest sformułowanie rozkazu bądź zakazu za pomocą bezokolicznika, np.:

Nicht stören! – Nie przeszkadzać!

Klopfen! – Pukać!

Konstrukcja bardzo łatwa w języku niemieckim. Musimy jednak pamiętać, że przy czasownikach zwrotnych poniższe konstrukcje nie będą poprawne:

~~*Sich festhalten!*~~ Trzymać się!

~~*Sich nicht hinauslehnen!*~~ Nie wychylać się!

Chcąc utworzyć tryb rozkazujący od czasowników zwrotnych za pomocą bezokolicznika musimy pamiętać, że zaimek zwrotny należy opuścić:

Trzymać się! – *Festhalten!*

Nie wychylać się! – *Nicht hinauslehnen!*

1.12 „Niemand“ nieodmienne...?

Zaimek nieokreślony *niemand* jest zazwyczaj odmieniany przez przypadki:

*Ich helfe niemandem.
Hier kennt er niemanden.*

Czasami jednak można usłyszeć zdania:

*Heute kann man niemand vertrauen.
Siehst du dort niemand?*

Zdania te nie są jednak błędne, ponieważ w języku mówionym dopuszczalna jest forma nieodmienna zaimka *niemand*. W tekstach pisanych należy jednak używać wyłącznie formy odpowiednio odmienionej.

1.13 Ach, te zdrobnienia !

Przyrostki *-chen* i *-lein* są to jedyne przyrostki zdrobniające w języku niemieckim, pomijając oczywiście występujące regionalnie o zabarwieniu dialektalnym przyrostki *-le*, *-i*, *-li*, *-erl*. Jedyną trudność dla Polaków stanowi pytanie, kiedy powinniśmy używać *-lein*, a kiedy *-chen*?

Przyrostek *-lein* używamy przy rzeczownikach kończących się na *-ch*, *-g*, *-ng*, np.:
das Zwerglein, das Kindlein, das Büchlein

W pozostałych przypadkach używamy przyrostka *-chen*, który może pełnić funkcję:

- zmniejszającą: *das Häuschen* – domeczek, *das Lampchen* – lampeczka
- spieszczającą: *das Händchen* – rączka, *das Sonnchen* – słoneczko

W niektórych przypadkach można użyć zamiennie obydwu przyrostków, pamiętając o tym, że przyrostek *-lein* nada rzeczownikowi bardziej podniosły ton:

das Tischchen – stolik (użyte potocznie)

das Tischlein – stolik (użyte np.: w literaturze)

Pamiętajmy również o tym, że niektóre wyrazy nie mają charakteru zdrobniałego, mimo, że zawierają przyrostek *-chen*:

das Mädchen – to dziewczyna, a nie dziewczynka.

I w tym przypadku nie możemy dodać dodatkowego przyrostka zdrobniającego, gdyż byłoby to błędem. Chcąc dokładnie wyrazić w języku niemieckim słowo „dziewczynka” musimy użyć przymiotnika *klein*, np.: *ein kleines Mädchen*.

Ważne jest ponadto, że niezależnie od rodzaju danego rzeczownika, rzeczowniki zdrobniałe są zawsze rodzaju nijakiego:

der Fernseher – das Fernsehchen

die Stadt – das Städtchen

1.14 Kiedy nie odmieniamy przymiotników w roli przydawki ?

Trzeba wiedzieć, że przymiotnik stojący przed rzeczownikiem należy odpowiednio odmienić:
das große Haus, die netten Leute, eine schöne Stadt.

Czy jest jednak możliwa sytuacja, w której stojący przed rzeczownikiem przymiotnik nie będzie odmieniony? Okazuje się, że tak. Takimi nieodmiennymi przymiotnikami są słowa utworzone za pomocą przyrostka *–erlei*, np.:

dreierlei – auf dreierlei Art (w trojaki sposób)

zweierlei – auf zweierlei Weise (dwojakim sposobem)

hundertelei – hundertelei Schwierigkeiten (setki różnych trudności), a nie *hunderteleie Schwierigkeiten*

1.15 Zaimki dzierżawcze inaczej.

Formy zaimków dzierżawczych *mein, dein, sein* itd. są znane oczywiście każdemu. Nie jest to jednak jedyna poprawna forma w języku niemieckim. W języku literackim można stosować także formy z przyrostkiem *–ig*, poprzedzone rodzajnikiem określonym, np.:

der/die/das meinige,

der/die/das deinige,

der/die/das seinige

Du hast das deinige getan, der Rest gehört den anderen.

1.16 Kiedy używamy imion własnych z rodzajnikiem ?

W języku niemieckim używamy zazwyczaj imion własnych bez rodzajnika, np.:

das Buch von Klaus

Karls Kassette

Romans Haus

Jednak imiona historyczne zakończone na *–s* występują często z rodzajnikiem określonym:

die Worte des Sokrates

1.17 Odmiana czasowników w czasie teraźniejszym nie taka prosta !

Tę część poświęcimy czasownikom zakończonych na *–eln* lub *–ern*, których odmiana w czasie teraźniejszym może sprawić kłopoty. Jest jasne, że w 1 os. l.p. odrzucamy samogłoskę *–e–* z tematu czasownika, ale czy jest to obowiązkowe czy uzależnione od intencji mówiącego?

Powiemy:

ich rudere czy *ich rudre*?

ich scheukele czy *ich schaukle*?

Otóż przy czasownikach zakończonych na *-eln*, jest to obowiązkowe, czyli:

Ich schaukle.

Ich lächle.

Ich klinge.

Ale w przypadku czasowników zakończonych na *-ern*, samogłoskę *-e* odrzucamy tylko w mowie potocznej :

ich rudre, ich plaudre, ich bewundre

W pismach oficjalnych powinniśmy pozostawić samogłoskę *-e*:

ich rudere, ich bewundere, ich plaudere

1.18 Czy zawsze musi być podmiot?

Ucząc się języka niemieckiego wiemy, że inaczej niż to jest w języku polskim, musimy zawsze postawić podmiot:

Am Wochenende mache ich in meiner Wohnung Ordnung, dann gehe ich in die Stadt und ich kaufe ein.

Podczas weekendu (ja) zrobię porządki w moim mieszkaniu, później(ja) pójde do miasta i (ja) zrobię zakupy.

Mogą więc zdziwić tego typu zdania w języku niemieckim:

Freut mich – zamiast - *Es freut mich*.

Mir bangt – zamiast – *Es bangt mir*.

Ihn friert – zamiast – *Es friert ihn*.

Mało znana reguła mówi, że można odrzucić „*es*” w przypadku, gdy czasownikowi towarzyszy zaimek w celowniku bądź bierniku i dany czasownik odnosi się do stanu psychicznego bądź fizycznego osoby wyrażonej tym zaimkiem. Tak więc zdania z opuszczonym „*es*” będą również poprawne.

1.19 Stawianie bezokolicznika bez „zu” po „haben” i nie tylko !

Czasowniki modalne, oznaczające ruch oraz odczuwanie czegoś nie są jedynymi czasownikami, po których stawiamy czasownik w formie bezokolicznika nie poprzedzając go partykułą *zu*. W niektórych sytuacjach nie używamy również tej partykuły m.in. po takich czasownikach jak: *haben, finden, legen* czy *schicken* :

Ich habe mein Auto in der Garage stehen. (Mam samochód stojący w garażu)

Die Mutter legt ihr kleines Kind schlafen. (Mama kładzie do spania swoje dziecko)

Wir fanden einen älteren Mann auf der Straße liegen. (Znaleźliśmy starszego mężczyznę leżącego na ulicy)

Die Eltern schicken ihre Kinder in die Schule lernen. (Rodzice wysyłają swoje dzieci do szkoły, aby się uczyły)

Musimy jednak pamiętać, że te konstrukcje nadają specyficzny charakter zdaniom i nie zawsze da się ich przetłumaczyć na język polski dosłownie.

1.20 Czy „müssen” znaczy zawsze „musieć”?

Poza podstawowym znaczeniem czasowników modalnych istnieje jeszcze coś takiego jak subiektywna wymowa czasowników modalnych. Wyrażają one wówczas coś innego niż sugerowałoby to ich podstawowe znaczenie. Ciekawa jest również sama konstrukcja takiego zdania, które może być mylona z konstrukcją w czasie *Perfekt*.

Wyjaśnijmy jednak po kolei znaczenie poszczególnych czasowników:

müssen

Porównajmy dwa poniższe zdania:

Der Vater hat den Fernseher reparieren müssen.

Der Vater muss den Fernseher repariert haben.

Pierwsze zdanie jest oczywiście w czasie przeszłym *Perfekt* i oznacza : „Tato musiał naprawić telewizor” (Bo np.: nie miał innej możliwości). Zdanie to nie informuje nas jednak, czy ten telewizor został już rzeczywiście naprawiony czy też nie.

Ale zdanie drugie wskazuje na coś całkiem innego :”To na pewno tato (a nie kto inny) naprawił telewizor” (i telewizor jest już na pewno naprawiony).

Inaczej mówiąc, czasownik *müssen* wyraża, że coś zostało zrobione lub stało się na pewno.

Der Zug muss schon abgefahren sein – Pociąg już na pewno odjechał.

A jak sytuacja wygląda przy innych czasownikach modalnych?

dürfen

Znowu zacznijmy od przykładu:

Das Kind hat noch spielen dürfen.

Das Kind darf noch gespielt haben.

Pierwsze zdanie przetłumaczmy: „Dziecko mogło jeszcze się bawić” (bo np.: nikt mu tego nie zabraniał). Mamy tutaj do czynienia z podstawowym znaczeniem czasownika *dürfen*.

Drugie zdanie natomiast oznacza, że „dziecko jeszcze się bawiło prawdopodobnie” (bo np.: nie było go jeszcze w domu).

Inaczej mówiąc, *dürfen* wyraża, że coś prawdopodobnie się dzieje lub stało.

mögen

I znowu najpierw przykłady:

Sie hat nicht mit dem Flugzeug fliegen mögen.

Sie mag nicht mit dem Flugzeug geflogen haben.

W pierwszym zdaniu mamy znowu do czynienia z podstawowym znaczeniem *mögen* – lubić: „Ona nie lubiła latać samolotem.”

Natomiast znaczenie drugiego zdania jest całkiem inne: „Ona przypuszczalnie nie poleciała samolotem.”

Widać na przykładzie tego zdania, że czasownik *mögen* wyraża przypuszczenie mówiącego:

Es mag gestern geregnet haben. – Przypuszczalnie wczoraj padało.

können

I tradycyjnie na początek dwa zdania:

Dein Sohn hat noch in der Schule sein können.

Dein Sohn kann noch in der Schule gewesen sein.

Pierwsze zdanie przetłumaczmy używając podstawowego znaczenia czasownika *können*:

„Twój syn mógł być jeszcze w szkole”, (miał taką możliwość).

W drugim zdaniu wyrażone jest:

„Twój syn był być może jeszcze w szkole” (a nie gdzie indziej) –nie wiadomo jednak w 100 procentach, gdzie był rzeczywiście.

I na koniec jeszcze dwa czasowniki: *wollen* i *sollen*:

Er hat in Italien wohnen wollen. - On chciał mieszkać we Włoszech. *Er will in Italien gewohnt haben.* - On twierdzi, że mieszkał we Włoszech.

Za pomocą czasownika *wollen*, przytaczamy czyjeś słowa i nie koniecznie musimy być przekonani o ich prawdziwości.

Sie hat das Examen bestehen sollen - Ona powinna była zdać ten egzamin (np.: aby móc studiować).

Sie soll das Examen bestanden haben – Mówi się, że ona zdała ten egzamin.

Za pomocą czasownika *sollen* wyrażamy również czyjeś słowa, ale w tym przypadku nie wiemy dokładnie, kto to powiedział.

1.21 Wyrażanie przeszłości za pomocą czasu *Präsens*?

Chcąc wyrazić wydarzenia przeszłe nie zawsze musimy stosować czas przeszły *Perfekt*, *Imperfekt* czy *Plusquamperfekt*. Może wydawać się to trochę dziwne, ale przeszłość można również wyrazić za pomocą czasu teraźniejszego *Präsens*.

Im Jahre 1939 bricht der zweite Weltkrieg aus. ~ W roku 1939 wybuchła druga wojna światowa.

Neulich treffe ich meinen Freund. ~ Ostatnio spotkałem swojego przyjaciela.

Zdania te wyrażają zdarzenia przeszłe, choć użyty jest czas teraźniejszy. Tego sposobu wyrażania przeszłości nie stosujemy jednak w potocznej mowie, a jedynie możemy spotkać w tekstach literackich. Pamiętajmy jednak, że jeśli chcielibyśmy użyć tej formy pisząc jakieś opowiadanie, to musimy obowiązkowo w zdaniu użyć również okolicznika czasu, np.: *neulich, in der letzten Zeit, im vergangenen Jahr* itp. .

1.22 Czy można stosować *Perfekt* do wyrażania przyszłości ?

Podobnie jak w poprzednim przypadku, również czas przeszły *Perfekt* może nie tylko wyrażać zdarzenia z przeszłości. Za pomocą tego czasu można również powiedzieć o tym, co dopiero się wydarzy, np.:

In einem Jahr habe ich das Studium beendet ~ Za rok ukończę studia.

Bald hat er das Haus verkauft ~ On wkrótce sprzeda dom.

Wyrażenie przyszłości za pomocą czasu *Perfekt* akcentuje, że dana czynność lub zdarzenie w podanym okresie na pewno się dokona. Obowiązkowo w takim zdaniu musi być użyty okolicznik czasu, np.: *bald, in zwei Wochen, bis Montag* itp. .

Czas *Perfekt* do wyrażania przyszłości stosuje się często zamiast bardziej skomplikowanego czasu *Futur II*.

In einem Jahr werde ich das Studium Beendet haben ~ Za rok ukończę studia.

Bald wird er das Haus verkauft haben ~ Wkrótce on sprzeda dom.

1.23 Po „gehen” i „bleiben” stawiamy bezokolicznik poprzedzony partykułą „zu” ?

Chociaż po czasownikach oznaczających ruch nie stawiamy przed bezokolicznikiem partykuły *zu*, to w jednym przypadku musimy postąpić inaczej.

Zazwyczaj mówimy:

Ich gehe heute schwimmen. - Idę dzisiaj pływać.

Die Mutter geht in die Stadt einkaufen – Mama idzie do miasta robić zakupy

Jednak poniższe zdanie również będzie poprawne:

Das Radio geht zu reparieren.

Na język polski przetłumaczmy je: „Radio da się naprawić“

Inaczej w języku niemieckim moglibyśmy to zdanie wyrazić za pomocą czasownika *können*.

Das Radio kann man reparieren.

Reguła mówi, że jeśli czasownik *gehen* będziemy chcieli użyć w sensie, że jakaś czynność jest możliwa do wykonania, np.:

To da się naprawić / Ten tekst da się nauczyć / Tę potrawę da się zjeść,
to występujący w zdaniu bezokolicznik musi być poprzedzony partykułą *zu*.

W podobny sposób można użyć czasownika *bleiben*, po którym zazwyczaj występuje bezokolicznik bez *zu*:

Das Kind bleibt zu Hause sitzen - Dziecko zostaje siedzieć w domu.

Das Auto bleibt in der Garage stehen - Samochód pozostanie stać w garażu.

Ale w konstrukcjach :

Das Resultat bleibt abzuwarten.

Der Text bleibt zu korrigieren.

widzimy jednak, że bezokoliczniki są poprzedzone partykułą *zu*.

Sens powyższych zdań można wyrazić za pomocą czasownika modalnego *müssen*:

Das Resultat muss abgewartet werden.

Der Text muss korrigiert werden.

Na język polski przetłumaczmy te zdania:

„Na rezultat trzeba poczekać”

„Tekst musi być poprawiony”

Podsumowując: Jeśli czasownik *gehen* wyraża jakąś możliwość, a czasownik *bleiben* wyraża konieczność, to występujące w takich zdaniach czasowniki w bezokoliczniku muszą być poprzedzone partykułą *zu*.

1.24 „Komm du zu mir!” –Czy nie dziwne?

Zaimki osobowe *du* i *ihr* w trybie rozkazującym zazwyczaj są odrzucane:

Mach ~~du~~ die Hausaufgabe !

Lernt ~~ihr~~ fleißig !

Czy zatem zdanie z nagłówka *Komm du zu mir!* jest błędne? Otóż wcale nie!

Jeśli chcemy szczególnie zaakcentować, że nasza prośba lub rozkaz dotyczy konkretnych osób, to nie musimy odrzucać zaimka osobowego:

Macht ihr es bitte! – WY to zróbcie!

Lies du den Text vor! - TY przeczytaj ten tekst!

1.25 „Ich habe das Brett durchgebohrt“ czy „Ich habe das Brett durchbohrt“ ?

Ucząc się języka niemieckiego należy zwrócić uwagę na to, że pewne czasowniki są rozdzielnie złożone, a inne nierozdzielnie. Jest jednak jeszcze cała grupa czasowników, które są i rozdzielnie złożone i nierozdzielnie złożone. Takim czasownikiem jest np.: *durchbohren*. Różnica będzie polegała na znaczeniu. Niektóre czasowniki z przedrostkiem *durch-* mogą być rozdzielnie i nierozdzielnie złożone z tą różnicą, że jeśli czasownik akcentuje rezultat czynności, to jest rozdzielnie złożony, a jeśli większą uwagę przywiązujemy do sposobu wykonania czynności to użyjemy formy nierozdzielnie złożonej:

Ich habe das Brett durchgebohrt – Przepiłowałem tę deskę (Ważne jest, że już skończyłem i dziura jest gotowa)

Ich habe das Brett durchbohrt – Przepiłowałem tę deskę. (Ważne jest, że przepiłowałem, a nie np.: przełamałem)

To czy dany czasownik powinien być użyty rozdzielnie czy nie zależy również od tego, czy jest on czasownikiem przechodnim czy nie, tzn., czy można utworzyć stronę bierną.

Jeśli utworzenie strony biernej jest możliwe, to czasownik jest zazwyczaj nierozdzielnie złożony:

Der Sportler übersprang die Höhe von 2,30 m » Die Höhe 2,30 m ist vom Sportler übersprungen worden.

Das Feuer sprang auf das Nachbarhaus über » Es wurde vom Feuer auf das Nachbarhaus übergesprungen.

Zasada ta dotyczy czasowników z przedrostkiem *durch-* i *über-*.

Inna reguła umożliwia odpowiednie zastosowanie czasowników z przedrostkiem *um-*, które również mogą być rozdzielnie i nierozdzielnie złożone.

Czasownik jest rozdzielnie złożony :

- a) jeśli podmiot się porusza (dotyczy czasowników nieprzechodnich) lub ‘robi’ coś ze sobą:

Der Wind sprang von Süd auf West um – Wiatr zmienił kierunek z południa na zachód.

Die Hunde umsprangen den Dieb – Psy obskoczyły złodzieja.

Er ist nach Deutschland umgezogen. – On przeprowadził się do Niemiec.

Man hat den Platz mit Draht umgezogen – To miejsce otoczono drutem.

- b) jeśli obiekt bezpośrednio „dotknięty” jest przez wykonawcę jakiejś czynności:

Ich habe die Möbel umgestellt – Przetawiałem meble. (Aby przestawić meble, musiałem je uchwycić)

Die Polizei hat das Haus umstellt. – Policja obstawiała dom. (Nie ma bezpośredniego kontaktu między policją, a domem)

1.26 Tworzenie form żeńskich nie takie proste !

Geschäftsmann to handlowiec, *Geschäftsfrau* to handlowiec, ale kobieta, *Ehemann* to małżonek, *Ehefrau* to małżonka, i tak dalej i tak dalej...

Tworzenie rodzaju żeńskiego zawodów jest ogólnie znane i nie sprawia większych trudności. Czy jednak możemy mieć pewność, że ten sposób tworzenia formy żeńskiej pozwala zawsze na stworzenie poprawnej formy? Rzeczywistość pokazuje jednak, że nie. I takim bardzo ciekawym rzeczownikiem jest *der Amtmann* – zarządca. Forma żeńska brzmi: *die Amtmännin*. Jeśli jednak zwracamy się bezpośrednio do osoby tego zawodu to powiemy:

Herr Amtmann ! Ich möchte.....

Ale jeśli to będzie kobieta to nie powiemy : *Frau Amtmännin! Ich möchte.....*,
tylko :
Frau Amtmann! Ich möchte

1.27 Niezwykła odmiana „Jesus Christus” !

Tak często wspominane imię Jezusa Chrystusa ma w języku niemieckim specyficzną odmianę:

N. Jesus Christus
G. Jesu Christi
D. Jesu Christo
A. Jesum Christum

Jednak poza formą dopełniacza można również nieodmiennie używać tego imienia i spotykana również odmiana to:

N. Jesus Christus
G. Jesu Christi
D. Jesus Christus
A. Jesus Christus

Jeśli jednak imieniu towarzyszy słowo *Herr*, to wówczas nie można odmieniać *Jesus Christus*:

N. Herr Jesus Christus
G. Herrn Jesus Christus
D. Herrn Jesus Christus
A. Herrn Jesus Christus

1.28 „Man“ i „frau“.

Zaimek bezosobowy *man* jest powszechnie znany i często używany:

Man spricht Deutsch in der Schweiz – W Szwajcarii mówi się po niemiecku.

Man trinkt hier gern Wein – Tutaj pije się chętnie wino.

Jednak nie jest to jedyna forma zaimka bezosobowego w języku niemieckim. Jak wiadomo język nie jest hermetycznie zamkniętym systemem, ale ulega różnorodnym wpływom i przemianom, wskutek czego pojawia się wiele nowych słów lub już istniejące nabierają innego znaczenia czy zaczynają pełnić inne funkcje w zdaniu. Tak jest ze słowem *frau*, które może występować również w roli zaimka bezosobowego:

Das sollte man inzwischen verstanden haben = *Das sollte frau inzwischen verstanden haben* – Powinno się to było tymczasem zrozumieć.

1.29 „Weil” i szyk prosty?

Spójnik *weil* wprowadzający zdanie podrzędnie złożone przyczyny, narzuca szyk zdania, w którym czasownik stoi na końcu :

Ich gehe nicht zur Arbeit, weil ich krank bin – Nie idę do pracy, bo jestem chory.

Czasami jednak można usłyszeć zdanie:

Ich habe dieses Buch dreimal gelesen, weil es war sehr interessant - Przeczytałem tę książkę trzy razy, ponieważ była bardzo interesująca.

Widać, że w powyższym zdaniu użyty został szyk prosty. Czy znaczy to, że zdanie jest błędne? Otóż wcale nie! W języku potocznym możliwe jest użycie takiej właśnie konstrukcji, ale w pismach oficjalnych należy unikać takiego sposobu.

1.30 „Trüb” czy „trübe” ?

Często spotykamy formy czasowników w roli orzecznika z dodatkową końcówką –e, np.:

öde, bange, solide, lange, träge.

Der Film ist lang(e).

Die Brücke ist solid(e).

Nie należy jednak sądzić, że jest to jedynie intencja mówiącego, czy użyje formę z końcówką –e czy też bez niej.

Zasada mówi, że dodatkową końcówkę –e zazwyczaj dodajemy do jednosylabowych, nie wywodzących się od innych części mowy przymiotników zakończonych na –s, - b, - d, -g, /przykłady powyżej/

1.31 Odmiana liczebników głównych.

Zazwyczaj liczebniki główne są nieodmienną częścią mowy po za oczywiście liczebnikiem *ein-*, np.:

Ich habe zwei Autos.

Ihr Nachbar hat drei Kinder.

Meine Schwiegermutter hat nur einen Hund.

W dopełniaczu można jednak nie tylko odmieniać liczebnik główny *ein-*, ale również *zwei* i *drei* :

die Aussagen zweier Zeugen – zeznania dwóch świadków

Vertreter dreier Botschaften – przedstawiciele trzech ambasad

Jeśli liczebniki użyte są w funkcji rzeczownika, to można je również odmieniać (dotyczy to zakresu od *zwei* do *zwölf*):

Wir haben vorgestern mit zweien aus der anderen Klasse gesprochen – Rozmawialiśmy przedwczoraj z dwoma z innej klasy.

Ich spielte gestern abend mit dreien Karten – Grałem wczoraj wieczorem z trzema w karty.

1.32 Odmiana rzeczowników oznaczających ilość lub miarę.

Jeśli w zdaniu stoi rzeczownik określający ilość lub miarę i jest on rodzaju nijakiego lub męskiego, a przed nim stoi liczebnik, to rzeczownik ten zawsze powinien być użyty liczbie pojedynczej, np.:

Ich habe drei Glas Bier getrunken - Wypiłem trzy kufle piwa.

Die Frau möchte zwei Stück Wurst kaufen – Kobieta chciała kupić dwa kawałki kielbasy.

Jeśli zastosujemy jednak trochę inną konstrukcję, w której połączymy obydwa rzeczowniki, to określenie ilości musi już stać w liczbie mnogiej:

Ich habe drei Biergläser getrunken - Wypiłem trzy kufle piwa.

Die Frau möchte zwei Wurststücke kaufen – Kobieta chciała kupić dwa kawałki kielbasy.

Należy również pamiętać, że rzeczowniki rodzaju żeńskiego oznaczające miarę lub ilość muszą być użyte w liczbie mnogiej:

Der Mann hat drei Flaschen Wein getrunken – Mężczyzna wypił trzy butelki wina.

Das Kind bekam zwei Tafeln Schokolade - Dziecko dostało dwie tabliczki czekolady.

1.33 Miejsce „bitte” w zdaniu.

Partykuła *bitte* występuje często w zdaniach rozkazujących lub prośbach i nie ma szczególnie znaczenia z punktu widzenia gramatyki języka niemieckiego, gdzie stoi ona na w zdaniu. Zasada mówi, że w zależności o intencji mówiącego można postawić partykulę *bitte* na początku, na końcu lub w środku zdania:

Bitte, treten Sie ein! – Proszę wejść!

Machen Sie es sich bitte bequem! – Proszę się rozgościć!

Nehmen Sie Platz, bitte! – Proszę zająć miejsce!

1.34 Miejsce w zdaniu rzeczowników w stosunku do orzecznika.

Należy pamiętać, że gramatyka niemiecka określa dokładnie miejsce rzeczowników w stosunku do części zdania, które pełnią rolę orzecznika.

Jeśli rzeczownik nie jest poprzedzony żadnym przymikiem to musi on stać przed orzecznikiem:

Der Sohn ist seinem Vater ähnlich – Syn jest podobny do ojca.

Postawienie rzeczownika po przymiotniku jest niepoprawne:

~~*Der Sohn ist ähnlich seinem Vater*~~ – Syn jest podobny do ojca

Jeśli jednak rzeczownik łączy się z przymikiem, to może stać zarówno przed jak i po orzeczniku:

Dieser Autofahrer ist an dem Unfall schuld = *Dieser Autofahrer ist schuld an dem Unfall* – Ten kierowca jest winny wypadku.

1.35 Zdania przyzwalające inaczej.

Zdania przyzwalające wprowadzane są zazwyczaj za pomocą sojników: *obwohl*, *obgleich* lub *obschon*. Istnieje jednak jeszcze inna możliwość utworzenia takiego typu zdania za pomocą

spójnika *wenn* lub bezspójnikowo. W zdaniu nadrzędnym musi wystąpić partykuła *doch*, a w zdaniu podrzędnym partykuła *auch*, np.:

Obwohl die Aufgabe schwer war, hatten sie alle Schüler richtig gelöst = *Wenn die Aufgabe auch schwer war, hatten sie alle Schüler doch richtig gelöst* = *War die Aufgabe auch schwer war, hatten sie alle Schüler doch richtig gelöst* – Chociaż zadanie było trudne, wszyscy uczniowie rozwiązyali je dobrze.

W przypadku zdania bezspójnikowego obowiązkowa jest kolejność: najpierw zdanie podrzędne, a potem nadrzędne:

Haben wir auch gut unseren Urlaub verbracht, sind wir doch nicht so sehr zufrieden – Chociaż spędziliśmy dobrze nasz urlop, nie jesteśmy zadowoleni.

1.36 Interfiks łączący –s-.

Tworząc wyrazy złożone często zastanawiamy się czy wstawić element łączący –s- czy też nie, np.:

Landsmann czy *Landmann*?

Deutschlandreise czy *Deutschlandsreise*?

Nie istnieje ogólna reguła, która obowiązywałaby zawsze. Istnieją jednak zasady, które możemy stosować w kilku przypadkach. Interfiks –s- stawiamy przy rzeczownikach złożonych, których pierwszy człon zakończony jest na: *-tum*, *-ling*, *-heit*, *-keit*, *-schaft*, *-ung* oraz przy urzeczownikowionych czasownikach, np.:

Eigentumsdelikt, *Heringssalat*, *Frühlingswetter*, *Schönheitswettbewerb*, *Schlafenszeit*, *Lebensmittel* itp. .

Interfiks –s- postawimy również po urzeczownikowionych bezokolicznikach : *die Lebensverhältnisse*

Nie dajemy natomiast dodatkowego –s- przy rzeczownikach złożonych, gdy pierwszy człon jest rzeczownikiem rodzaju żeńskiego, jednosylabowym lub dwusylabowym zakończonym na –e, np.:

Nachtwächter, *Jagdhund*, *Modeschau*

1.37 „Der Hund hat mir“ czy „mich in die Hand gebissen“?

No właśnie, która forma zaimka osobowego będzie poprawna. Przetłumaczenie tego zdania na język polski: „Pies ugryzł mnie w rękę”, sugerowałoby, że powinien być użyty biernik, czyli:

Der Hund hat mich in die Hand gebissen.

Okazuje się jednak, że również zaimek w celowniku będzie użyty poprawnie:

Der Hund hat mir in die Hand gebissen.

Wybór jednej bądź drugiej formy uzależniony jest od intencji mówiącego i od tego co chce on zaakcentować:

Der Junge küßte sie in die Hand - Chłopiec pocałował ją (a nie kogoś innego) w rękę.

W zdaniu tym mówiący kieruje szczególną uwagę na to, kto został pocałowany.

Der Junge küßte ihr in die Hand - Chłopiec pocałował ją w rękę (a nie np.: w policzek)
W tym zdaniu mówiący akcentuje nie osobę, ale to, w co pocałował chłopiec dziewczynę.

Podsumowując, jeśli chcemy zaakcentować osobę, użyjemy biernika, a jeśli część ciała to celownika.

1.38 Dwa razy dopełniacz.

Czasami zdarza się, że w zdaniu potrzebujemy użyć dwóch rzeczowników, które są w dopełniaczu, np.:

laut Evas letzten Briefs – według ostatniego listu Ewy

W języku polskim brzmi to całkiem nieźle, natomiast w języku niemieckim nie za bardzo poprawnie. Konstrukcje tego typu odbierane są przez Niemców jako dosyć sztuczne.

Co więc należy zrobić, aby uniknąć tego rodzaju konstrukcji?

Zamiast drugi raz używać dopełniacza, możemy zastąpić go celownikiem:

laut Evas letztem Brief

statt des Vaters neuem Auto zamiast *statt des Vaters neuen Autos*

trotzt des Freundes Willen – zamiast *trotzt des Freundes Willens*

1.39 Nie wszędzie przysłówek zaimkowy !

Nie zawsze możemy wyrazić coś za pomocą przysłówka zaimkowego, chociaż najbardziej nam to pasuje i w tłumaczeniu na język polski jest to najodpowiedniejsze.

Często mówimy:

Ich weiß davon.

Er hat mir darüber gesprochen.

I są to zdania poprawne, ale generalna zasada mówi, że nie można użyć przysłówka zaimkowego, gdy po nim występuje zdanie przydawkowe:

~~*Er darf davon, was ich ihm gezeigt habe, nicht nehmen.*~~

Jedyna poprawna wersja brzmiałaby:

Er darf von dem, was ich ihm gezeigt habe, nicht nehmen - On nie może brać z tego, co mu pokazałem.

1.40 Liczebnik ein- nie zawsze zgodny z rodzajem rzeczownika.

Zazwyczaj uzgadniamy formę rodzajnika nieokreślonego i liczebnika *ein-* z rodzajem rzeczownika, np.:

ein Haus, eine Schule, ein Lehrer

Może się jednak zdarzyć, że liczebnik nie będzie się zgadzał z rzeczownikiem:

Es ist ein Uhr – Jest godzina pierwsza.

Chociaż rzeczownik *Uhr* jest rodzaju żeńskiego, nie powiemy:

~~*Es ist eine Uhr.*~~

1.41 „Besser wie heute....“?

Porównując dwie rzeczy często mówimy:

Dein Haus ist so schön wie meins.

Seine Bluse ist teurer als meine.

Zazwyczaj używamy dwóch spójników przy porównaniach *wie* i *als*. Zasada jest prosta: *wie* stosujemy w połączeniu z przymiotnikami w stopniu równym:

Er ist so groß wie du – On jest tak wysoki jak ty.

Jeśli przymiotnik jest w stopniu wyższym stosujemy *als*:

Er ist größer als du - On jest wyższy od ciebie.

Co jednak zrobić jeśli nie mamy do czynienia z przymiotnikiem, a np.: z przysłówkiem, np.:

Er ist anders wie ich

Er ist anders als ich.

Które zdanie jest poprawne?

Traktujemy je tak, jak w przypadku przymiotników. Jeśli porównujemy dwie rzeczy i nie są one sobie równe, to użyjemy zawsze *als*, a nie *wie*. Poprawna forma brzmi więc:

Er ist anders als du – On jest inny niż ty.

Niemand als du kann mir helfen – Nikt nie może mi pomóc jak tylko ty.

II. PISOWNIA

2.1. Użycie przecinka, a „also“

Rzecz być może nie najważniejsza, jednak dosyć interesująca. Otóż, w zależności od roli, jaką pełni „also” w zdaniu, należy postawić przecinek przed tym słowem, po nim lub też nie należy wcale go stawiać.

Z pewnością postawimy przecinek przed „also”, jeśli pełni rolę spójnika i wprowadza nowe zdanie np.:

Ich denke, also ich bin.

Postawimy również przecinek po słówku „also” jeśli występuje w wykrzyknieniach typu:

Also, gute Nacht! Also, denk darüber nach!

Nie postawimy natomiast przecinka, jeśli słowo „also” nie jest specjalnie akcentowane przez mówiącego np.: *Also gut.*

2.2. Pisownia nazw ulic.

Niby proste, a jednak nie tak do końca. Z pewnością mało kto się zastanawiał czy nazwę „ul. Mickiewicza” napiszemy: *Mickiewiczstraße*, *Mickiewicz-Straße* czy *Mickiewicz Straße*? Nie jest to wcale obojętne czy użyjemy średnika, napiszemy razem czy osobno.

A oto ważniejsze zasady:

- Jeśli nazwa ulicy wyrażona jest rzeczownikiem, który może być odmienny lub nie, bądź też nieodmiennym przymiotnikiem to w języku niemieckim napiszemy łącznie, np.:

Schillerstraße, Hochstraße

- Jeśli nazwa ulicy wyrażona jest przez odmienny przymiotnik lub występuje w niej przyimek to napiszemy ją osobno, np.:

Breite Straße, Unter den Linden Straße

- Również napiszemy osobno nazwę ulicy, jeśli występuje w niej przymiotnik utworzony od nazwy własnej zakończony na *-er*, *-isch*, np.:

Leipziger Straße, Englische Straße

- Jeśli nazwa ulicy składa się z wielu członów to napiszemy ją oddzielnie używając ponadto łącznika, np.:

Juliusz-Słowacki-Straße

2.3. „Mir geht’s gut“ czy „Mir gehts gut“ ?

No właśnie! Bardzo często spotykane powiedzenie. Napiszemy je używając apostrofu przed skróconą formą zaimka *es* czy też nie ? Z pewnością wielu uczących się języka niemieckiego użyje apostrof i według starych zasad pisowni był to poprawny sposób zapisu, ale po

wprowadzeniu reformy pisowni niemieckiej zasada ta uległa zmianie i jedyna poprawna możliwość to:

Mir gehts gut.

Podobnie w innych zdaniach tego typu np.:

Zamiast:

Ich versuch's noch einmal napiszemy *Ich versuchs noch einmal.*

2.4 „Ein viertel Kilo“ czy może „ein Viertelkilo“ ?

Jak to należy napisać: razem czy osobno? Reguła jest dosyć prosta, mianowicie liczby ułamkowe zakończone na *-tel* lub *-stel* stojące przed oznaczeniem miary piszemy albo osobno małą literą albo łącznie i oczywiście dużą literą, np.:

Ein viertel Kilogramm lub *ein Viertelkilogramm* (ćwierć kilograma)

Eine tausendste Sekunde lub *eine Tausendstesekunde* (jedna tysięczna sekundy)

2.5 „Beim sauber Machen“ czy „beim Saubermachen“ ?

Bardzo często chcemy użyć jakiegoś czasownika w formie rzeczownika, ale musimy pamiętać o tym, że jeśli chcemy przekształcić czasownik w formę rzeczownikową i do tego składającą się z więcej niż jednego elementu, to musimy wszystko napisać łącznie np.:

Schlange stehen » *während des Schlangestehens* (podczas stania w kolejce)

Sauber machen » *beim Saubermachen* (przy robieniu porządków)

2.6 „Die Mickiewiczausgabe” czy może „die Mickiewicz- Ausgabe” ?

Tak często używamy nazw własnych w połączeniu z innym rzeczownikiem np.: państwo Izrael, jezioro Garda, góry Ural itd., a czy zastanawialiśmy się nad tym jak takie złożenie napisać poprawnie w języku niemieckim... ?

Otóż wcale nie musimy się nad tym zastanawiać i możemy napisać jak się nam tylko podoba, czyli albo używając znaku interpunkcyjnego w postaci pauzy lub też łącznie, tak więc forma *die Weichsel-Ebene* jest tak samo poprawna jak i forma *die Weichselebene*.

A cóż zrobić jeśli nazwa własna składa się z kilku członów, np.: Aleja Cypriana Kamila Norwida ? Wówczas nie mamy niestety takiej „wolności” wyboru formy jak w poprzednim przypadku i musimy wszystko napisać oddzielnie np.:

Die Cyprian-Kamil-Norwid-Alee

2.7 Listy..., ach te listy !

„Ludzie listy piszą...” śpiewali dawno temu Skaldowie..., a w każdym liście w jakiejś formie zwracamy się do kogoś. W języku niemieckim jest to najczęściej forma:

Liebe Frau Keller lub *Sehr geehrter Herr Schmidt*.

Istotne jest jednak, że w języku niemieckim po takim zwrocie możemy postawić albo wykrzyknik *Sehr geehrte Frau Müller !* albo przecinek i następne zdanie zacząć od małej litery, np.:

*Sehr geehrter Herr Klein,
ich antworte*

2.8 „Abends“ czy „abends“ ?

Dużą czy małą literą powinniśmy napisać słowa typu *abends*, *morgens*, *anfangs* itp.?

Zasada jest jednoznaczna: wszystkie słowa kończące się na *-s* lub *-ens*, które powstały od rzeczownika piszemy małą literą, czyli zawsze : *nachts*, *dienstags*, *willens*, *seitens*.

Jeśli jednak dane słowo jest rzeczownikiem, który też ma końcówkę *-s* lub *-ens*, to wówczas musimy oczywiście napisać je dużą literą np.: *eines Abends*, *eines Morgens*, *des Willens*.

Podobna sytuacja jest z przymkami, które mają identyczną formę jak rzeczowniki np.:

dank – dzięki (przymek)

der Dank – podziękowanie (rzeczownik)

kraft – na mocy, na podstawie (przymek)

die Kraft – siła (rzeczownik)

zeit ~ przez (przymek)- *zeit seines Lebens* – przez całe życie

die Zeit – czas (rzeczownik)

Jeśli dane słowo używamy w formie przymka, to piszemy je małą literą, a jeśli w formie rzeczownika to oczywiście dużą literą.

2.9 „Ein bisschen“ czy może „ein Bisschen“ ?

Słowa typu *ein bisschen* i *ein paar* to zaimki nieokreślone, które musimy napisać małą literą

Przykład:

Ich habe gestern ein bisschen aufgeräumt.

Mit diesem bisschen Sand kannst du keine Burg bauen.

Słowo *ein paar* może być pisane w dwojaki sposób. W znaczeniu „kilka” napiszemy je małą literą : *Ich habe nur ein paar Kassetten zu Hause.*

Ale jeśli słowo *ein Paar* znaczy „para” to napiszemy je dużą literą.

Przykład:

Sie hatte glücklicherweise noch ein Paar Schuhe (Miała na szczęście jeszcze jedną parę butów)

2.10 Czy można pisać przymiotniki dużą literą ?

O tym, że rzeczowniki piszemy w języku niemieckim dużą literą wie każdy kto uczy się tego języka, ale warto jeszcze wiedzieć, że w niektórych przypadkach musimy napisać również przymiotniki dużą literą, chociaż niekoniecznie muszą one stać na początku zdania.

Jeśli przymiotnik użyty jest w funkcji rzeczownika, to napiszemy go zawsze dużą literą:

Vor der Tür stand ein Unbekannter – Przed drzwiami stał nieznajomy.

Du bist kein Erwachsener – Ty nie jesteś dorosłym.

Oczywiście musimy pamiętać, że te przymiotniki, mimo że zostały urzeczownikowione, odmieniają się nadal jak przymiotniki : *ein Bekannter, der Bekannte*.

Przymiotniki w formie rzeczowników używa się najczęściej po takich słowach jak: *etwas, viel, wenig, nichts, alles*, np.:

viel Neues - dużo nowego

nichts Interessantes – nic interesującego

Wyjątkiem jest słowo *ander-*, które piszemy również w takiej formie małą literą :

etwas anderes – „coś innego”

Również urzeczownikowione liczebniki porządkowe napiszemy dużą literą:

Ich kam als Dritter (Przyszedłem jako trzeci)

Jeder Fünfte lehnte den Entwurf ab. (Co piąty odrzucił projekt)

2.11 Ach ten stopień najwyższy !

Wbrew pozorom pisownia przymiotników w stopniu najwyższym nie jest tak łatwa, musimy je bowiem pisać albo małą albo dużą literą.

Jeśli o przymiotnik w stopniu najwyższym, utworzony za pomocą przyimka *am* i zapytamy się pytaniem *Wie?*, to napiszemy go małą literą:

Dieses Restaurant ist am besten. (Ta restauracja jest najlepsza)

Dieses Auto ist am teuersten (Ten samochód jest najdroższy)

Wiemy jednak, że od niektórych przymiotników możemy utworzyć stopień najwyższy za pomocą przyimka *-aufs*, np.: *aufs Beste, aufs Herzlichste*. Wówczas jeśli o dany przymiotnik możemy zapytać się pytaniem *Wie?*, to możemy napisać dużą lub małą literą: *aufs Herzlichste* lub *aufs herzlichste* (najserdeczniej).

Ale jeśli nie będzie możliwe postawienie pytania *Wie?* to musimy taki przymiotnik, niezależnie czy utworzony za pomocą *am* czy *aufs*, napisać zawsze dużą literą :

Es fehlte an dem Nötigsten. (Zabrakło najważniejszego)

Woran fehlte es (Czego zabrakło?)

2.12 „Ein durcheinander“ czy „ein Durcheinander“ ?

Może rzadko używamy tego typu wyrazy, ale jednak. No i pojawia się pytanie, jak napisać nieodmienne wyrazy typu : *Durcheinander, nachhinein lub hin und her?*

Odpowiedź jest jednak bardzo prosta, gdyż wszystkie nieodmienne wyrazy użyte w formie rzeczownika piszemy zawsze dużą literą.

In diesem Zimmer gab es ein großes Durcheinander. (W tym pokoju był duży bałagan)

Sie hatte im Nachhinein doch Recht. (Ona miała jednak później rację)

2.13 Czy zawsze na końcu zdania oznajmującego stawiamy kropkę ?

Ależ wydaje się to pytanie banalne! A jednak ciekawe jest, że w niektórych przypadkach w języku niemieckim możemy opuścić ten znak interpunkcyjny, a ma to miejsce w następujących przypadkach:

- w nagłówkach czasopism
Die plötzlichen Schneefälle behinderten den Autoverkehr
- W zdaniach wtrąconych:
Eines Tages – es war im August – passierte das Unglück.
„Die Aufgabe ist zu schwer für uns“, sagte der Schüler.

2.14 Użycie przecinka pomiędzy przymiotnikami.

Ich habe ein kleines schönes Haus czy *Ich habe ein kleines, schönes Haus* ?

Pytanie brzmi: czy poszczególne przymiotniki powinny być oddzielone przecinkiem jak w przykładzie:

Ich habe einen kleinen, schönen Hund

czy też może nie :

Ich habe einen kleinen schönen Hund

Otóż jeśli pomiędzy obydwa przymiotniki, możemy wstawić spójnik *und* to wówczas postawimy przecinek:

Ich habe eine schöne und nette Freundin (Mam ładną i miłą przyjaciółkę)
lub

Ich habe eine schöne, nette Freundin (Mam ładną, miłą przyjaciółkę)

Ale jeśli pomiędzy dwoma przymiotnikami nie możemy postawić spójnika *und* to i nie możemy stawiać przecinka:

Ich habe eine wertvolle goldene Kette (Mam wartościowy złoty pierścionek)

Nie możemy jednak powiedzieć:

~~*Ich habe eine wertvolle und goldene Kette*~~ (Mam wartościowy i złoty pierścionek), bo brzmiałoby to trochę niepoprawnie.

2.15 „Und” i ten przecinek !

Jak to jest właściwie z tym stawianiem przecinka przed spójnikiem *und* ?

Otóż generalnie przed tym spójnikiem nie stawiamy przecinka ani jeśli łączy on całe zdania ani jedynie pojedyncze części zdania, np.:

Er kauft eine Pizza und einen Hamburger.

Wir nehmen unseren kleinen Hund und machen einen kurzen Spaziergang.

Jeśli jednak zrozumienie zdania może sprawić odbiorcy poważne trudności, to wówczas powinniśmy postawić przecinek przed spójnikiem *und*:

Ich gehe ins Kino(,) und du bleibst zu Hause.

Ich lag am Strand (,) und meine Frau fotografierte das Meer.

2.16 Użycie przecinka w konstrukcjach bezokolicznikowych.

Tym razem zajmiemy się stawianiem przecinka poprzedzającym zdania bezokolicznikowe. Które zdanie jest poprawne:

Ich hatte keine Lust, ins Kino zu gehen

czy

Ich hatte keine Lust ins Kino zu gehen.

Oto odpowiedź: Jeśli grupa bezokolicznikowa składa się z niewielu wyrazów, np.: tylko z czasownika, to wówczas nie stosujemy przecinka:

Ich hatte Absicht zu kommen.

Jeśli jednak grupa bezokolicznikowa jest bardzo złożona, to musimy postawić przecinek:

Ich hatte Absicht, heute Abend mit meinen Freunden ins Kino zu gehen.

2.17 Czy zawsze na końcu zdania rozkazującego postawimy wykrzyknik?

Wydawałoby się to oczywiste, że zdanie rozkazujące będzie zakończone wykrzyknikiem, czyli:

Ruf mich morgen an!

Warten Sie bitte ein Moment!

Ale okazuje się, że na końcu zdania rozkazującego możemy również zamiast wykrzyknika postawić kropkę, jeśli zawarte w tym zdaniu wezwanie czy prośba są złagodzone:

Komm bitte heute zu mir.

Setzen Sie sich bitte hier.

2.18 „Amen” piszemy dużą czy małą literą?

Tę kończącą modlitwę formułę piszemy w języku polskim dużą literą, ponieważ występuje najczęściej po zakończonym kropką zdaniu, czyli traktujemy ją jako nowe zdanie.

W języku niemieckim napiszemy jednak tę formułę rozpoczynając małą literą:

Heilige Maria, Mutter Gottes, Bitt für uns, amen!

Jeśli jednak słowo „amen” potraktujemy jako rzeczownik, to musimy napisać je dużą literą:

Das ist so sicher wie das Amen in der Kirche – To jest tak jasne jak amen w pacierzu.

2.19 „Eh” czy „eh” ?

Otóż jeśli *eh* występuje w roli wykrzyknika oznaczającego: „Hola!”, „Co to!” lub przysłówka: „i tak już” pisze się bez apostrofu:

Eh, was soll das bedeuten? – Hola! Co to ma znaczyć?

Ich habe das eh gemacht – I tak już to zrobiłem.

Jeśli jednak *eh* występuje jako skrócona forma spójnika *ehe* – „zanim”, to należy obowiązkowo użyć apostrof, np.:

Eh` ich den Entschluß fasse, muss ich es gut überlegen – Zanim podejmę decyzję, muszę to dobrze przemyśleć.

2.20 „Extra” z przymiotnikiem piszemy łącznie czy oddzielnie?

Pisownia łączna obowiązuje gdy przymiotnik *extra* wzmacnia jedynie inny przymiotnik, przed którym stoi, np.:

Ich benutze extrascharfe Rasierklingen – Używam super ostrych żyletek.

Das ist ein extraschönes Bild - To jest przepiękny obraz.

Natomiast jeśli *extra* ma samodzielne znaczenie to musimy napisać go oddzielnie:

Du musst noch ein extra neues Arbeitsbuch kaufen - Musisz kupić jeszcze dodatkowo jedną nową książkę ćwiczeń.

2.21 „Sobald” czy „so bald” ?

Jako spójnik piszemy ten wyraz łącznie:

Alle Fans begannen zu schreiben, sobald die Band spielte– Wszyscy fani zaczęli krzyczeć, jak tylko zespół zagrał.

Jeśli jednak *so bald* występuje w roli zwrotu przysłówkowego, to piszemy go oddzielnie:

Er kommt nicht so bald wieder – On tak szybko nie powróci.

2.22 „Soviel” czy „so viel” ?

Podobna jest tutaj sytuacja jak w przypadku *sobald* i *so bald*, tzn. jeśli *soviel* występuje w roli spójnika „o ile”, to piszemy go łącznie, np.:

Soviel ich weiß, hat er die Prüfung bestanden - O ile wiem, on zdał ten egzamin.

Jeśli *so viel* występuje w roli przysłówka „tak dużo”, to należy napisać go oddzielnie:

Du kannst essen ,so viel du willst. – Możesz jeść, ile chcesz.

2.23 „Der Tip” już nie „der Tip”.

Słowo *der Tip* – „wskazówka” po wprowadzeniu reformy pisowni języka niemieckiego „zmieniło się” również i teraz pisownia z jedną literą „p” na końcu jest błędna. Aby była poprawna musimy dodać jeszcze jedno „p”, czyli: *der Tipp*

III. WYRAZY BLISKOZNACZNE

3.1. Co wybrać: „abgewöhnen” czy „entwöhnen” ?

Polski odpowiednik obydwu tych słów to „odzwyczaić”. Czy można jednak używać zamiennie jednego lub drugiego słowa bez względu na głębszy sens w zdaniu? Otóż odpowiedź brzmi – zazwyczaj nie.

Czasownik „*abgewöhnen*” oznacza „odzwyczaić się lub kogoś innego od nawyku, który jest przeważnie czymś negatywnym np.: od palenia papierosów (*sich das Rauchen abgewöhnen*), natomiast czasownik „*entwöhnen*” oznacza odzwyczajanie się lub kogoś np.: od skłonności, która jest najczęściej czymś pozytywnym np.: odzwyczaić dziecko od ssania piersi – *Das Kind soll schon der Mutterbrust entwöhnt werden*.

W powszechnym użyciu można jednak również powiedzieć *jemanden von Drogen entwöhnen* lub *jemandem Drogen abgewöhnen*.

3.2. Co wybrać „montags” czy „am Montag” ?

Otóż, gdy chcemy powiedzieć, że robimy coś „w poniedziałki”, a więc dzieje się to wielokrotnie, to użyjemy formy pisanej małą literą i z końcówką „-s”, natomiast jeśli dane wydarzenie jest jednorazowe, czyli coś wydarzyło się „w poniedziałek” to wówczas użyjemy formy „am + dzień tygodnia”

Np.:

Montags stehe ich sehr früh auf – W poniedziałki wstaję wcześnie.

Am Montag stand ich früh auf. – W poniedziałek wstałem wcześnie.

3.3. Co wybrać „gesinnt” czy „gesonnen” ?

Wbrew pozorom nie można używać zamiennie tych dwóch imiesłówów, chociaż z punktu widzenia gramatyki obydwie formy są poprawne i w polskim tłumaczeniu znaczą prawie to samo : „usposobiony” (źle, dobrze, przyjaźnie itp.). Różnica polega na tym, że *gesinnt* używamy w znaczeniu „być nastawionym jakoś w stosunku do kogoś” np.:

Ich bin gegen dich freundlich gesinnt. - Jestem w stosunku do ciebie przyjaźnie nastawiony.

Jest to jedyna możliwość. Natomiast *gesonnen* występuje tylko w połączeniu z czasownikiem *sein* i tłumaczymy jako „zamierzać coś”, np.:

Sie war nicht gesonnen mir zu gratulieren - Ona nie zamierzała mi pogratulować.

3.4. Co wybrać: „gespenstig” czy „gespenstisch” ?

Wcale nie musimy się zastanawiać co wybrać, gdyż obydwie formy są poprawne i znaczą dokładnie to samo – „upiorny”. Różnica polega jedynie na tym, że forma *gespenstig* staje się powoli formą przestarzałą i lepiej jest użyć *gespenstisch*.

3.5 „Abnorm”, „abnormal”, „anomal” czy „anormal” ?

Tłumaczenie wszystkich wyżej wymienionych brzmi „nienormalny” i chociaż dokładne rozgraniczenie nie jest możliwe, nie znaczy to, że możemy używać ich dowolnie. Spróbujmy jednak wyjaśnić różnice pomiędzy tymi przymiotnikami:

abnorm – odbiegający od normy, np.: *ein abnormer Preis, eine abnorme Entwicklung*

abnormal – nienormalny, chory, np. *abnormales Verhalten*

anomal - nieregularny, nierównomierny, np.: *ein anomaler Verlauf*

anormal – nie taki jak powinien być np.: *eine anormale Reaktion*

3.6 „Achten“ i „beachten“.

Obydwa czasowniki znaczą m.in. „zważać”, ale pomimo takiego samego znaczenia musimy zwrócić uwagę na niewielkie różnice pomiędzy nimi. Już analiza gramatyczna pozwala zauważyć różnicę, gdyż *achten* wymaga dopełnienia poprzedzonego przyimkiem *auf*, np.:

Sie achtet auf die Gefühle der anderen.

Czasownik *beachten* wymaga użycia dopełnienia w bierniku, np.:

Er beachtet in der Arbeit alle Vorschriften.

Nie jest to jedyna różnica pomiędzy tymi czasownikami. *Achten* znaczy „zważać na coś”, w sensie „mieć szacunek do czegoś”, natomiast *beachten* to „zważać na coś i przestrzegać tego”, np.:

Ich achte auf seine Worte - Szanuję jego słowa (opinię, przekonanie)

Ich beachte seine Anweisungen – Przestrzegam jego poleceń.

3.7 „Altväterisch“ i „altväterlich“

Nie należy mylić tych dwóch przymiotników, chociaż niektóre polskie słowniki traktują je jako synonimy.

Altväterisch znaczy dokładnie w języku polski „staromodny” lub „staroświecki”, np.:

eine altväterische Wohnungseinrichtung

Altväterlich przetłumaczmy jako „patriarchalny, zacny”, np.: *ein altväterliches Auftreten*

3.8 Czy forma „andererseits” jest poprawna ?

Odpowiedź brzmi tak, ale oprócz formy *andererseits* istnieją również *andrerseits* i *anderseits*, które także są poprawne pod względem stylistycznym.

Einerseits freute er sich auf Weihnachten, andererseits (andrerseits lub anderseits) langweilte er sich während der Festtage meistens.

3.9 „Apartment” czy „Appartement”?

Obydwu słów nie można zawsze używać zamiennie, gdyż mają one inne znaczenia. Słowo *das Apartment* używane jest w znaczeniu „małe, komfortowe mieszkanie”, np.:

Mein Nachbar ist letztens in ein komfortables Apartment umgezogen.

Natomiast słowo *das Appartement* znaczy „apartament w hotelu”, np.:

Der Gast wollte ein Appartement mit dem schönen Meeresblick bekommen.

O ile *das Appartement* można również użyć w znaczeniu „małe mieszkanie”, o tyle *das Apartment* nie można użyć w sensie „apartament hotelowy”, np.:

~~*Der Gast wollte ein Apartment mit dem schönen Meeresblick bekommen.*~~

Mein Nachbar ist letztens in ein komfortables Appartement umgezogen.

3.10 „Bayerisch“, „bayrisch“ czy „bairisch“?

Na określenie nazwy „bawarski” mamy aż trzy określenia w języku niemieckim. Przymiotnik *bayerisch* jest tak samo poprawny jak *bayrisch*, należy jedynie pamiętać, że w języku urzędowym używany jest jedynie *bayerisch*, np.:

der Bayerische Wald, Bayerische Motorwerke

Przymiotnik *bairisch* używany jest jedynie w przypadku, gdy chodzi o „dialekt bawarski”, np.:

In dieser Region spricht man Bairisch.

3.11 Czy jest jakaś różnica pomiędzy „bedeutend” i „bedeutsam” ?

Tak, i to znaczna. Przymiotnik *bedeutsam* nie używany jest zazwyczaj w odniesieniu do osób, tylko do zjawisk, rzeczy itp., które są „ważne, istotne”

Die Rede des Präsidenten war für die Bürger bedeutsam – Mowa prezydenta była znacząca (ważna) dla obywateli.

Przymiotnik *bedeutend* używamy w stosunku nie tylko do osób, ale też do zjawisk, rzeczy itp., które są „niezwykłe, niesamowite”:

Sie war eine bedeutende Journalistin – Ona była znacząco dziennikarką.

Schiller hinterließ ein bedeutendes Werk – Schiller pozostawił znaczące dzieło

3.12 „Begegnen” czy „treffen” ?

Obydwa czasowniki tłumaczy się na język polski „spotykać”. Nie mogą one być jednak używane zawsze zamiennie. Różnica polega na tym, że czasownik *begegnen* oznacza przypadkowe spotkanie kogoś, np.:

Ich begegnete meiner alten Bekannten auf der Straße – Spotkałem (przypadkowo) moją dawną znajomą na ulicy.

Czasownik *treffen* ma szersze znaczenie, bo może oznaczać zarówno spotkanie przypadkowe jak również umówione i wcześniej zaplanowane spotkanie, np.:

Ich traff meine alte Bekannte auf der Straße – Spotkałem moją dawną znajomą na ulicy (przypadkowo).

Wir treffen uns also heute um 12 Uhr vor dem Kino – Spotkamy się więc dzisiaj o godz. 12 przed kinem (planowane spotkanie).

3.13 „Berichten jemanden“ czy „berichten jemandem“ ?

Powiadomić kogoś – powiemy w języku polskim, czyli po tym czasowniku wystąpi dopełnienie w bierniku. W języku niemieckim użycie biernika po czasowniku *berichten* jest formą przestarzałą i obecnie uważaną jako błędną:

Die Tochter berichtet ihre Mutter von dem Ergebnis der letzten Prüfung.

Prawidłowo użyć należy dopełnienia w celowniku:

Die Tochter berichtet ihrer Mutter von dem Ergebnis der letzten Prüfung – Córką informuje mamę o wynikach ostatniego egzaminu.

3.14 Co wybrać : „behindern“, „hindern“ czy „verhindern“?

Pomiędzy tymi bardzo podobnymi czasownikami istnieją niewielkie różnice znaczeniowe.

Behindern tłumaczy się :”utrudniać coś, przeszkadzać w zrobieniu czegoś”, np.:

Der falsch geparkte Wagen behinderte die Fußgänger – Źle zaparkowany samochód przeszkadzał pieszym.

Czasownik *verhindern* wyraża, że coś nie tylko przeszkodziło w realizacji czegoś, ale ponadto akcentuje, że zrealizowanie czegoś jest w ogóle niemożliwe:

Diese Einschließung wurde von der Opposition verhindert – Oblężenie zostało udaremnione przez opozycję.(i jest już niemożliwe)

Czasownik *hindern* może być używany zarówno jako synonim czasownika *verhindern* jak również czasownika *behindern*, np.:

Der falsch geparkte Wagen hinderte die Fußgänger - Źle zaparkowany samochód przeszkadzał pieszym.

Diese Einschließung wurde von der Opposition gehindert – Oblężenie zostało udaremnione przez opozycję.

3.15 Czy „beleuchten” znaczy to samo co „erleuchten”?

Obydwa czasowniki oznaczają „oświetlać”, jednak można zauważyć istotne różnice w użyciu słów *beleuchten* i *erleuchten*. Czasownik *beleuchten* oznacza, że coś jest oświetlone z zewnątrz:

Die großen Scheinwerfer beleuchteten das Opernhaus- Duże reflektory oświetlały operę.

Czasownik *erleuchten* akcentuje natomiast, że coś jest oświetlane od wewnątrz:

Viele Glühlampen erleuchteten den Saal - Wiele żarówek oświetlało salę.

Należy ponadto wiedzieć, że przy użyciu czasownika *erleuchten* nigdy nie można użyć w podmiocie osoby:

Die Diener erleuchteten den Saal – jest zdaniem błędnym.

3.16 Jaka jest różnica pomiędzy: „benutzen”, „gebrauchen” i „verwenden”?

Tłumaczenie wszystkich trzech czasowników jest takie samo: „używać”, ale nie jest możliwe zamienne stosowanie tych słów we wszystkich przypadkach. Ze względów stylistycznych czasownik *benutzen* stosuje się, gdy dana rzecz jest wykorzystywana do celu, do którego została stworzona i w zdaniu nie jest to przeznaczenie dodatkowo akcentowane, np.:

Mein Vater benutzt jeden Tag seinen Wagen – Mój tato używa codziennie swojego samochodu.

Benutzen Sie den Lift! – Proszę użyć windy !

Czasownik *verwenden* stosujemy, gdy osoba bądź rzecz używana jest do określonego celu, który jest nazwany w zdaniu:

Diesen Film kannst du als Anschauungsmaterial verwenden – Ten film możesz użyć jako materiał poglądowy.

Gebrauchen z kolei stosujemy, gdy używamy pewnej rzeczy, która jest aktualnie w naszym posiadaniu lub którą mamy do dyspozycji:

Der Lehrer gebrauchte nette Worte, um das Vertrauen des Kindes zu gewinnen – Nauczyciel użył miłych słów, aby zyskać zaufanie ucznia.

3.17 „Zweifeln“ czy „bezweifeln“ ?

I znowu polskie tłumaczenie obydwu słów - „wątpić“ pozwala na przekonanie, że są to synonimy, które znaczą dokładnie to samo. Niestety może to prowadzić to błędnego użycia jednego lub drugiego czasownika.

Czasownik *bezweifeln* wyraża, że „kwestionuje się” (podaje w wątpliwość) pewien stan rzeczy, przy czym czasownik ten nie może wprowadzać zdania podrzędnie złożonego ze spójnikiem *ob*, np.:

Ich bezweifle, dass seine Aussagen wahrhaft sind – Wątpię, czy jego zeznania są prawdziwe.

Zdanie to ze spójnikiem *ob* będzie niepoprawne:

~~*Ich bezweifle, ob seine Aussagen wahrhaft sind*~~

Czasownik *zweifeln* oznacza, że „nie jesteśmy pewni danego stanu rzeczy” i czasownik ten może wprowadzać zarówno zdanie podrzędne ze spójnikiem *ob* i *dass*, np.:

<i>Ich zweifle, ob er mutig ist.</i>	Wątpię (nie jestem pewny), czy on jest odważny.
<i>Ich zweifle, dass er mutig ist.</i>	

3.18 „Deinetwegen” - i wszystko przez ciebie !

Ile to rzeczy w życiu zdarza się przez inne osoby i mówimy wtedy: „wszystko przez ciebie”, „i to znowu przeze mnie”, „całe to zamieszanie znowu przez ciebie” itd. .

W języku niemieckim możemy usłyszeć w takich sytuacjach:

Das ist wegen dir.

Jest to jednak forma niepoprawna stylistycznie. Aby poprawnie wyrazić to w języku niemieckim musimy powiedzieć:

Das ist deinetwegen.

Es passierte meinetwegen.

3.19 Czy „derer” i „deren” to to samo?

Wiele gramatyk czy repetytoriów języka niemieckiego wyjaśnia, że forma zaimków względnych w liczbie mnogiej brzmi:

- I. *die*
- II. *deren*
- III. *denen*
- IV. *die*

Nie jest to jednak tak do końca cała prawda, ponieważ jak się okazuje mamy do dyspozycji jeszcze jeden zaimek względny :

- V. *die*
- VI. *deren* lub *derer*
- VII. *denen*
- VIII. *die*

Jak widzimy w dopełniaczu mamy do dyspozycji dwie formy: *deren* lub *derer*.

Formy *deren* używamy w zdaniach względnych, gdy odnosi się ona do osób lub przedmiotów już wymienionych w zdaniu wcześniejszym:

Die Soldaten, deren Mission in Afghanistan sehr schwierig war, kamen schon zurück – Żołnierze, których misja w Afganistanie była bardzo trudna, już powrócili.

Formę *derer* użyjemy, gdy ten zaimek względny będzie odnosił się, do osób lub przedmiotów, o których jest mowa dopiero w zdaniu następnym:

Die Arbeit derer, die diese Straße gebaut haben, war vergebens – Praca tych, którzy budowali tę ulicę, była na próżno.

3.20 „Deutschsprachig” i „deutschsprachlich”.

I znowu tłumaczenie polskie obydwu przymiotników – „niemieckojęzyczny” może spowodować błędne użycie jednego z nich.

Przymiotnik *deutschsprachig* dotyczy czegoś, co jest w języku niemieckim, np.:

ein deutschsprachiges Buch – książka niemieckojęzyczna (napisana w języku niemieckim)

ein deutschsprachiger Text - tekst niemieckojęzyczny (napisany w języku niemieckim)

Przymiotnik *deutschsprachlich* wiąże się z czymś, co dotyczy języka niemieckiego, np.:

der deutschsprachliche Kurs – kurs, który dotyczy języka niemieckiego

die deutschsprachliche Vorlesung - odczyt na temat języka niemieckiego (niekoniecznie musi on odbywać się w języku niemieckim)

3.21 „Dursten“ i „dürsten“.

Jak zwykle w przypadku dwóch tak podobnych czasowników słownik niemiecko-polski może wprowadzić użytkownika w błąd, gdyż tłumaczenie obydwu czasowników jest takie same : „mieć pragnienie, łaknąć, pragnąć”

Jeśli komuś chce się pić, to może on to wyrazić zarówno za pomocą czasownika *dursten* lub *dürsten* przy czym należy pamiętać, że zazwyczaj Niemcy używają tego pierwszego, ponieważ *dürsten*, jest czasownikiem, który nadaje bardzo podniosły ton.

Jeśli chcemy jednak użyć słowa „pragnąć” w sensie przenośnym, to powinniśmy zastosować jedynie czasownik *dürsten*, np.:

Er dürstet nach einer zärtlichen Frau - On pragnie czulej kobiety.

3.22 „Erfordern“ i „fordern“.

Te dwa bardzo podobne czasowniki różnią się między sobą jedynie w niewielkim stopniu.

Erfordern – oznacza, że czegoś potrzeba do pewnego celu lub że coś jest wymagane, aby dana rzecz mogła się odbyć, gdyż w przeciwnym wypadku nie będzie możliwa realizacja zamierzonego celu np.:

Diese Arbeit erfordert viel Mühe – Ta praca wymaga wiele wysiłku.

Das Studium erfordert viel Lernen – Studia wymagają wiele nauki.

Czasownik *fordern* akcentuje, że dana rzecz wymaga czegoś, ale nie znaczy to, że bez tego cel nie zostanie zrealizowany, np.:

Der Krieg fordert viele Opfer – Wojna pociąga wiele ofiar.

3.23 „Fassbar“ i „fasslich“.

Polskie tłumaczenie obydwu przymiotników to: „zrozumiały”. Różnica pomiędzy nimi polega na tym, że *fassbar* to coś, co jest możliwe do zrozumienia, np.:

Es war unfassbar, wie dieses Kind gelogen hat – To było nie do pojęcia, jak to dziecko kłamało.

Fasslich oznacza, że coś jest jasno, zrozumiale, w prosty sposób sformułowane:

Diese Aufgabe hat der Lehrer auf eine fassliche Weise erklärt – Nauczyciel wyjaśnił to zadanie w zrozumiały sposób.

3.24 „Gesitig“ i „geistlich“.

Obydwa przymiotniki nie mogą być używane zamiennie. *Geistlich* dotyczy jedynie obszaru religii i tłumaczy się go jako „duchowny, religijny, kościelny”, np.:

die geistliche Behörde – władza kościelna

Natomiast *geistig* używany jest w sensie: „duchowy, umysłowy, mentalny”, np.:

geistige Arbeit – praca umysłowa

3.25 „Landmann“ czy „Landsmann“ ?

Różni te dwa rzeczowniki jedynie interfiks łączący –s-, ale powoduje to również, że obydwa rzeczowniki mają różne znaczenia. *der Landmann* – to rolnik, chłop, np.:

Sein Urgroßvater war Landmann – Jego pradziadek był rolnikiem.

Rzeczownik *der Landsmann* tłumaczy się jako „ziomek, krajan”, czyli ktoś o tej samej narodowości, np.:

Was für ein Landsmann sind Sie?

3.26 „Langweile“ czy „Langeweile“ ?

Obydwie formy są poprawne pod względem stylistycznym i oznaczają to samo: „nuda”.

Pamiętać należy jednak o tym, że rzeczownik *die Langeweile* albo nie zmienia swojej formy w odmianie w ogóle:

- I. *die Langeweile*
- II. *der Langeweile*
- III. *der Langeweile*
- IV. *die Langeweile*

Można też odmieniać pierwszą część tego rzeczownika:

- I. *die Langeweile*
- II. *der Langenweile*
- III. *der Langenweile*
- IV. *die Langeweile*

lub

- I. *Langeweile*
- II. *Langerweile*
- III. *Langerweile*
- IV. *Langeweile*

Formy te nadają jednak bardzo podniosły ton temu rzeczownikowi i nie używa ich się raczej w mowie potocznej.

3.27 „Miene” i „Mine”.

Te dwa prawie tak samo brzmiące rzeczowniki znaczą całkiem coś innego.

Rzeczownik *die Miene* oznacza „wyraz twarzy, mina”, np.:
Seine Miene war außergewöhnlich - Jego wyraz twarzy był dziwny.
 Natomiast rzeczownik *die Mine* oznacza „wkład do długopisu”, np.:
Mein Kuli schreibt nicht mehr, ich brauche eine neue Mine.

3.28 „Numerale” i „N Numerus”.

Zarówno *das Numerale* jak i *der Numerus* to w tłumaczeniu na język polski „liczba”
 Rzeczownik pierwszy oznacza oczywiście liczebniki, np.:
Dreißigi ist ein Numerale – Trzydzieści jest liczbą.

Rzeczownik drugi oznacza natomiast liczbę gramatyczną (np. liczba mnoga i liczba pojedyncza):
Der Numerus im Deutschen heißt: der Plural und der Singular.

3.29 „Ostern ist...” czy „Ostern sind ...” ?

Słowniki często podają, że rzeczownik *Ostern* jest rodzaju męskiego, czyli *das Ostern*.
 Dlaczego więc mówimy składając komuś życzenia *Frohe Ostern*, a nie *Frohes Ostern*?
 Otóż to oznaczenie świąt stosuje się zazwyczaj w liczbie pojedynczej bez rodzajnika (jeśli nie towarzyszy mu żadna przydawka), np.:
Ostern ist ein schönes Fest
Hast du ein schönes Ostern verbracht?
 Formy w liczbie mnogiej używa się w stałych zwrotach, takich jak np.:
Frohe Ostern!
Fröhliche Ostern!

3.30 „Personal” i „personell”.

Również w tym przypadku wiele słowników dwujęzycznych traktuje te przymiotniki jako synonimy, chociaż w rzeczywistości mają one odmienny sens. *Personal* oznacza, że coś odnosi się do jakiejś osoby, np.:
Das sind personale Sachen – To są rzeczy osobiste.

Personell z kolei oznacza, że coś odnosi się do pracowników, załogi danego zakładu, spraw pracowniczych itp. .
Der Direktor entscheidet über personelle Angelegenheiten – Dyrektor decyduje o sprawach personalnych.

3.31 „Rational“ i „rationell“.

Tłumaczenie na język polski jako „racjonalny“ jest w obydwu przypadkach całkiem poprawne, jednak znowu pozwala przypuszczać, że użycie jednego lub drugiego słowa zależy od intencji mówiącego i nie ma między nimi żadnej różnicy. A w rzeczywistości różnią się te dwa przymiotniki. *Rational* sugeruje, że coś odnosi się do rozsądku, racjonalne czyli inaczej rozsądne, np.:

Im Leben muss man immer rational handeln – W życiu należy postępować zawsze rozsądnie.

Przymiotnik *rationell* oznacza, że coś jest „celowe, opłacalne, wymierne, np.:

die rationelle Wirtschaft – racjonalna gospodarka

3.32 „Regelmäßig“ i „regelmäßig“.

Regelmäßig używamy w znaczeniu „regularny, odbywający się w takich samych odstępach czasu“, np.:

Ich treibe regelmäßig Sport – Regularnie uprawiam sport.

Natomiast *regelmäßig* oznacza, że coś jest zgodne z przepisami, zasadami itp..

Die Schreibweise ist in diesem Fall regelmäßig – Pisownia jest w tym przypadku zgodna z regułami.

3.33 „Schreck“ i „Schrecken“.

Również te dwa rzeczowniki są traktowane przez niektóre niemiecko-polskie słowniki jako synonimy nie wskazując na to, że różnica znaczeniowa pomiędzy nimi jest dosyć istotna.

Rzeczownik *der Schreck* nagły, niespodziewany przestach, spowodowany przez coś nieoczekiwanego, np.:

Ein Schreck durchzuckte ihn, als ein großer Hund vor ihm erschien – Strach przemknął przez niego, gdy duży pies pojawił się przed nim.

Rzeczownik *das Schrecken* oznacza lęk, który utrzymuje się przez dłuższy czas, np.:

Der Führer verbreitete Angst und Schrecken unter den Bürgern – Przywódca rozsiewał strach wśród obywateli.

3.34 „Unvergleichbar“ i „unvergleichlich“.

Całkiem poprawne przetłumaczenie tych przymiotników na język polski brzmi „nieporównany, niezrównany”, warto jednak wiedzieć o różnicy pomiędzy tymi dwoma przymiotnikami w języku niemieckim.

Unvergleichbar oznacza, że dwie lub więcej rzeczy nie można (nie jest możliwe) porównać między sobą, np.:

Einzelne Menschen sind unvergleichbar – Poszczególni ludzie są nie do porównania.

Unvergleichlich oznacza z kolei, że coś jest „jedyne w swoim rodzaju, szczególne”, np.:

Sie ist eine unvergleichliche Schönheit - Ona to jest niezrównana piękność.

3.35 „Wie alt bist du?“ – inaczej!

To tak proste pytanie, którego uczą się już dzieci w pierwszych klasach można również zadać w trochę inny sposób, który chociaż rzadko stosowany, to jednak poprawny :

Zamiast zapytać się tradycyjnie: *Wie alt bist du?*, możemy postawić pytanie:

Wie jung bist du?

Odpowiedź będzie brzmiała:

Ich bin 20 Jahre jung.

3.36 „Email„ to nie koniecznie e-mail.

Tak ostatnio popularne w użyciu słowo nie koniecznie w języku niemieckim musi oznaczać „list elektroniczny”. Rzeczownik *das Email* tłumaczymy na język polski jako „emalia, rodzaj farby”

Natomiast list elektroniczny, popularnie zwany emailem to po niemiecku *die E-mail*.

Ich habe ein Email gekauft- Kupiłem emalię.

Ich habe eine E-mail geschickt - Wysłałem e-maila.

3.37 Ach, te powody!

Przyczynę lub powód czegoś wyrażamy za pomocą przyimka *vor* lub *aus*:

Ich zitterte vor Kälte - Trząsłem się z zimna.

Er heiratete aus Liebe – On ożenił się z miłości.

Nie można jednak używać zamiennie tych przyimków i zdania poniższe są błędne:

~~*Ich zitterte aus Kälte*~~

~~*Er heiratete vor Liebe*~~

Przyimek *aus* oznacza, że przyczyna jest od nas niezależna:

aus Kälte (z zimna), *aus Hitze* (z upału),

natomiast *vor* sugeruje, że przyczyna tkwi właśnie w nas:

vor Neugier (z ciekawości), *vor Langweile* (z nudów).

IV. BIBLIOGRAFIA:

1. Berger D.
Fehlerfreies Deutsch, Dudenverlag, Mannheim 1982
2. Biaduń-Grabarek H.
Grundprobleme der deutschen Orthographie und Interpunktion, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, Rzeszów 1994
3. Bzdęga A., Chodera J. Kubica S.
Podręczny słownik polsko – niemiecki, Państwowe Wydawnictwo Wiedza Powszechna, Warszawa 1987
4. Czochralski J.
Gramatyka funkcjonalna języka niemieckiego, Wiedza Powszechna, Warszawa 1994
5. Dewitzowa W., Płaczowska B.
Zwięzła gramatyka języka niemieckiego, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1991
6. Götz D., Haensch G., Welmann H.
Großwörterbuch – Deutsch als Fremdsprache, Langenscheidt, Berlin 1993
7. Grabarek J.
Indikatoren des Grundes im deutschen und im polnischen einfachen Satz, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, Rzeszów 1992
8. Helbig G., Buscha J.
Deutsche Grammatik, Langenscheidt, Leipzig 1991
9. Heller K.
Sprachreport- Extra Ausgabe, Institut für die deutsche Sprache, Mannheim 1996
10. Herfurth M, Fritsche P., Baer D.
Kleines Wörterbuch der deutschen Sprache, Bibliographisches Institut, Leipzig 1989

11. Kątny A.
Deutsche Sprache im Kontrast und im Kontakt, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, Rzeszów 1990
12. Leisering H.
Fremdwörter, Compact Verlag, München 1997
13. Luscher R., Schäpers R.
Grammatik der modernen deutschen Umgangssprache, Max Hueber Verlag, Ismaning 1993
14. Mei K., Arndt M.
ABC der schwachen Verben, Max Hueber Verlag Ismaning 1993
15. Meil K., Arndt M.
ABC der starken Verben, Max Hueber Verlag, Ismaning 1993
16. Ostermair H.
Zweifelsfälle Deutsch, Compact Verlag, München 1997
17. Piprek J. , Ippoldt J.
Wielki słownik niemiecko – polski, Wydawnictwo Wiedza Powszechna, Warszawa 1989
18. Schmitz W.
Der Gebrauch der deutschen Präpositionen, Max Hueber Verlag, Ismaning 1993
19. Wermke M., Scholze-Stubenrecht W.
Schüler-Duden, Dudenverlag, Mannheim 1997
20. Wierzbicka M.
Grammatische Analyse, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, Rzeszów 1997